

Arveleht diplomitööna
Meesmuut

16.6.42.

Diplomitöö

370 287

RIIGI TEADUS
ÕIGUSTEADUSKONNA

6 märtsil 42

Nr 83.

S Ü Ü T A M I N E.

Võrdlev vaatlus Eesti ja Saksa kehtivas õiguses.

~~A~~ 2676.

Stud. iur. Udo Jürima.
matr. nr. 16081.

Lõpetanud 3. juulil 1942.a.
õigusteaduskonna.

Jürima, U.

S ü ü t a m i n e.

Võrdlev vaatlus Saksa ja Eesti kehtivas õiguses.

Ajalooline ülevaade.

Süütamine on vanimaid süütegusid, mis on leidnud käsitamist antiikseis normistikes.

Juba XII tahvli seadustes / 1. 9D 47, 9 / loeme: " Qui aedes acervumve frumenti iuxta domum positum combusserit, vinctus verberatus igni necari iubetur." ^{1/}

Lex Aquilia viis võõra vara rikkumise süütamise läbi lihtsalt damnum iniuria datumi alla, mille eest oli karistusena ette nähtud rahatrahv.

Ajajooksul saab süütamine avalikkuse tähenduse ja Sulla seadusandlus karistab süütamist kui kvalifitseeritud tapmist / surmamist /. Hiljem Leges Pompeia et Iulia de vi järgi süütamine kuulub avalikku vägivalda / crimen vis ^{2/}. Siiski

1/ Fr. Liszt, Lehrbuch d. Deutschen Strafrechts, lk 519.
2/I. Foinitski, Kurs ugolovnago prava, lk 328.

on kaheldav, et me Rooma õiguses rääkida saame süütamisest kui iseseisvast süüteost, pigemini küll, kui kvalifitseeritud võõra vara rikkumisest. Süütamise üldhädahohtlikkus esines siin vaid fiktsioonina. Rooma õigus ei tundnud ka katse mõistet kaasaegse õiguse mõttes.

Kanooniline õigus ei toonud süütamise delikti selgitamiseks midagi uut. Ka siin vaadeldi süütamist võõra vara rikkumisena ja karistusedki olid peamiselt kiriklikku laadi. Süütamise objektina esinesid siin nagu Rooma õiguseski villa, domus, acervus frugum jne. Ka karistuse suhtes pole tähtis kas süütamise läbi tekkinud kahju oli suur või tähtsusetu. Karistuse aluseks on süütamise üldkahjulikkus /Gemeinschädlichkeit/. Seega fakti, kas süütamine oli üksikjuhtumil tegelikult üldkahjulik või mitte, polnud kohtul tarvis selgitada, sest karistus oli sama. Järelikult ei kuulunud kahju sünnitamise moment mitte süütamise teokoostise tunnuste hulka.

Kui Rooma õigus fingeeris süütamise üldhädä-

ohtlikkust, siis kanooniline õigus fingeerib selle üldkahjulikkust. Kanooniline õigus ei anna samuti selget vastust küsimusele, millal süütamine sooritatuks /lõpetatuks/ tuleb lugeda. Samuti vaikivad allikad katsest.^{1/} Kanooniline õigus tunnustab esimesena ka ettevaatamatut süütamist.

Carolina annab juba süütamise katse mõiste, kust see on üle kantud ka modernsesse õigusesse. Vastavalt kanoonilisele õigusele käsitleb Carolina süütamist kui üldkahjulikku tegu, ent karistuse auseks on siin siiski süütamise üldnädaohtlikkus.^{2/} Kuid vastandina Rooma õiguse abstraktsele ohule esineb oht siin "konkreetse ohuna", mille olemasolu kohtunik igal üksikjuhul peab kindlaks tegema. *Acervus frumenti iuxta domum positus* on tavaliselt üldhädaohtlik; kuid õlekuhja süütamine avaral väljal ilma ohuta inimestele ja võõrale varale ei käi süütamise süüteo alla, vaid on lihtne võõra vara

1/ P. Giese, *Das Wesen der Brandstiftung*, lk.47-49

2/ ^{op.cit.} ~~ib.~~, lk. 55-56.

rikkumine. Süütegu loetakse sooritatuks, kui leek on haaranud eseme; pole nõuetav asja hävimine.

XVIII sajandil, eriti selle teisel poolel, leidis üldist tunnustust üldhädaoht süütamise otustava tunnusena, mis ilmneb Codex iuris Bavari-ci criminalis 7. okt. 1751. ja Constitutio criminalis Theresiana's 31. dets. 1768.

Preisi üldise maaõiguse /A.L.R./ teeneks tuleb lugeda, et tema terve grupi üldhädaohtlikke süütegusid seadustikku koondas üldise pealkirja alla: " Von Beschädigungen mit gemeiner Gefahr." Üldiselt on aga A.L.R.'i süütamise normistik selgusetu ja ebatäpne.^{1/}

Mis puutub Eestis enne KrS kehtima panekut kehtinud NS-i, siis peab tähendama, et see süütamise käsitluses oma süsteemilt oli liialt kasuistlik, mida võime märkida ka vanema Saksa õiguse kohta.

1/ P. Giese, ^{op.cit.} ~~id.~~, lk 58-61.

Süütamine süüteona.

KrS kuulub süütamine oma süsteemilt üldhädaohtlikkude süütegude hulka ja vastandina NS-is süütamist käsitlevate §§ hulgale, käivad süütamise kohta vaid üksikud vähesed paragrahvid, peamiselt §528, 529, 530, 534 ja 535. Sama võib öelda ka StGB kohta.

Väliselt on erinevus KrS ja StGB vahel vaid redaktsioonis, s.t. kui KrS §528 jt. lausuvad: " Süüdlast võõra varanduse rikkumises süütamisega, plahvatuslega või uputusega karistatakse...", siis StGB paigutab võõra varanduse rikkumise plahvatuslega eri paragrahvi - StGB § 311.

Nagu eelpool mainitud kuulub süütamine süsteemilt KrS ja StGB järele üldhädaohtlikkude süütegude liiki. Sellise süsteemi vastu astuvad Buri ja Binding. Mõlemad näevad süütamises vaid vahendilt ja objektilt kvalifitseeritud vara rikkumist / Sachbeschädigung /. Seda seisukohta põhjendavad nad tõigaga, et süütamist käsitlevad paragrahvid ühegi sõnaga ei maini üld-

hädadohtu. Kuid see järeldus on väär, sest StGB-is väljendub oht vaid abstraktselt. Seepärast ei saagi esineda oht resp. üldhädadoht iga üksiku süüteo teokoostise tunnusena. Liiategi oleks Buri ja Bindingi seisukoha järjekindla läbiviimise puhul tulemus selline, et oma asjade süütamine oleks karistamatu. Ent valitseva arvamuse kohaselt on süütamine just üldhädadohtlike süütegude prototüübiks.^{1/} Selle seisukoha vastu väidetakse veel, et on kahtlane vahetegemine objektide vahel, millised esinevad süütamise esemetena ja millised teiste varavastaste deliktide esemetena. Ent StGB-s toodud süütamise esemete loetelu kinnitab, et seadusandja tahe / intention / on arvestanud süütamisest tekkiva tõelise ohuga inimelule ja varale. Kui rakendada süütamise korral StGB §§ 303- 305 kergeid karistusmäärasid, siis kasvab tulekahjude arv just maal kohutavalt suureks. Põgus pilk statistikas-

---

1/ P. Giese, ^{op.cit.} ~~id.~~, lk. 74-75.

se näitab kui suurearvuliselt isegi alaealised panevad toime süütamisi, peamiselt küll ettevaatamatuse tõttu, ent paljudel juhtudel isegi tahtlikult. Seega on täiesti õigustatud süütamise puhul rakendatav preventiiv-printsii-^{1/} kõrgete karistusmääradega.

Süütamise delikti iseärasus võimaldab seadusandjal jätta täpselt määritlemata kõiki tegelikkuses esinevaid erinevusi. Selliseks toimimiseks annab talle õiguse tegelik elu ise, mis näitab, et tule looduse jõu vallandamine võib saavutada kergesti sellise ohjeldamatu jõu, mille pidurdamiseks inimene on võimetu. Ohtu, mis kõrvaldatud juhuse sekkumise tõttu, ei saa süütajale arvestada pehmenitava asjaoluna, sest siis jääks kuritahtlik tahe täiesti arvestamata. Kui-
gi StGB süsteemi vastased ei poolda StGB -s süütamise delikti aluseks olevat ohu presumtsiooni, nad peavad siiski tunnustama, et üksikjuh-

---

1/ M. Weiss, Die gemeingefährlichen Delikte des Reichsstrafgesetzbuchs, lk. 47

tumil on tulekahjuga seotud ohu tunnetamine seetõttu väga raske, et arvesse tuleb võtta paljusid erinevaid momente ja võimalusi. StGB-s kehtiva ohuprintsiibi presumtsiooni leevendust kindlustab igal juhul ka avar karistusmäär, mida kohus võib igal üksikjuhul rakendada.^{1/}

StGB eristab, olgugi mitte küllalt ülevaatlikult, süütamise kolme klassi:

I klass: StGB § 306 - süütamine vahenditu ohuga inimesele. § 307 sisaldab selle süüteo kvalifitseeritud juhte.

II klass: StGB § 308 p. 1 - võõra vara süütamine, seega vahenditu ohuga võõrale varale.

III klass: StGB § 308 p. 2 - tegija oma vara süütamine kaudse ohuga inimesele või võõrale varale.

StGB §§ 306 ja 308 erinevad vaid süütamise objekti suhtes, tegija tegemus /Tätigkeit/ on kõigil juhtudel samalaadne. See seisneb süü-

^{Op.cit.}
1/ M. Weiss, ~~14~~. lk. 48-49

titamises /" Inbrandsetzen "/. Millal sütitamine on toimunud, seda loeb seadus iseenesest mõistetavaks, olgugi et just ses suhtes, meie piiratud teadmiste tõttu neist keemilistest toimetest / Vorgänge / millel põhjeneb põlemine, valitseb ebaselgus. Tuleb siiski arvata, et seadusandja sütitamise mõistet tarvitab mitte mingi loodusteadusliku definitsiooni mõttes, vaid tavalise kõnekeele mõttes. Seega on objekt süüdatud, kui ta seevõrd tulest on haaratud, et tuli on alustanud selle hävitamist.^{1/} Tingimuseks on seejuures, et tuli on haaranud süütamise objekti selliselt, et tuli edaspidi toituks / unterhalten / süütamise objekti substantsist enesest.

Alljärgnevalt vaatleme I klassi kuuluvaid süütamise juhtumeid, mis antud StGB § 306 ja 307. Objektideks on siin hooned, mis määratud inimestele elunemiseks, laevad, hütid jne,

---

1/P. Giese, ^{op.cit.} ~~14.~~ lk. 75

kuivõrd süütamise ajal neis inimesed viibivad. Nende objektide süütamisel on seadusandja seisukohalt üldhädasoht inimelule eranditult olemas. Seepärast polegi kohtul igal üksikjuhul tarvis seda tegelikult kindlaks teha, vaid selle olemasolu eeldatakse igal sellisel süütamisel. Tegija teadlikkus üldhädasohu tekitamises pole nõutav, sest see ei kuulu süütamise teokoostisse.^{1/} StGB § 307 käsitleb mõningaid kvalifitseeritud juhte § 306 -st. StGB § 307 p. 2 ja 3 on tegelikult õige väikse tähtsusega. § 307 p. 1 käsitleb juhtu, kus teo kordasaatmise ajal süüdatud hoones asuv inimene hukkub süütamise tagajärjel. Hukku- nu peab seega viibinud olema süüdatud hoones süüteo kordasaatmise ajal ja selle tõttu surma saanud. Seejuures pole tingimata nõutav, et surm saabuks põlemise läbi; piisab juba näiteks, et surmasaanu on surmatud tulekahju

^{op. cit.}
1/ P. Giese, ~~id.~~ lk. 77-78

• tagajärjel temale langenud talast.

II ja III klassi süütamise juhud on käsitletud StGB § 308-s ühiselt. § 308 hõlmab üldhädadaohu vahendituid juhud võõrale varale ja üldhädadaohu kaudsed juhud võõrale varale ja inimeselule süütamise läbi. Ka siin esineb üldhädadaht vaid abstraktsel kujul. Vahenditu üldhädadaht võõrale varale leiab aset võõras omandis olevate, seaduses üksikasjalikult loetletud, esemete süütamisel. Kaudne üldhädadaht inimeselule ja võõrale varale on olemas, kui tegija temale kuuluvad teatud esemed süütab ja need esemed oma omanduste ja asendi tõttu kõlvulikud on tulid ülekandma samat liiki või § 306 loetletud liiki esemetele. Tuleb arvata, et §§ 306 ja 308 -s mitte tähendatud esemete süütamine on karistatav ^{tavalise} võõra vara rikkumisena. On ilmne, et selline kasuistlik süütamise objektide loetelu kutsub esile suuri arusaamatusi ja vää-

riti mõistmist. § 308 leidub ka lünk. Siin pole käsitletud peremehta esemete süütamist, milline samuti esile võib kutsuda üldhädahoju. Juhtumiga, kus omanik ise süütab oma vara on võrdne juhtum, kui süütamise teostab keegi kolmas omaniku nõusolekul. Sest § 308 kohaselt on tegija oma asja süütamisel karistamata, kui see asi oma omadustelt ja asendilt pole kõlbulik tuld ülekandma § 306 loetletud hoonetele või § 308-s tähendatud võõrastele esemetele. Teisiti kui § 306-s on siin teatud asjaoludel lubatud oma vara süüdata ja on ka siis mõistetav, et oma omandiõiguse teostamist võib omanik üle kanda ka teisele isikule.^{1/}

Järgnevalt vaatleme süütamist süüteona KrS järgi, tuues sühtlasi võrdluseks StGB.

KrS § 528 lausub: " Süüdlast võõra vara rikkumises süütamisega, plahvatusega või

---

1/ P. Giese, ^{op. cit.} ~~14.~~ lk. 79-80

uputusega karistatakse : vangimajaga mitte üle ühe aasta.

Kui seesugusel viisil rikuti võõrast metsa, aeda, põlluvilja kõrrel, turbaraba, naftaallikat, ehituspuude, põletispuude, kauba, põllumajandussaaduste, toiduainete, lõhkeainete või kergesti süttivate ainete ladu, elutsematut hoonet või laeva, siis karistatakse süüdlast : vangimajaga mitte üle kuue aasta.

Kui aga selline rikkumine asjade iseloomu või oleku või teo kordasaatmise tingimuste tõttu teadvalt ähvardas tulekahju, plahvatuse või uputuse levinemise hädaohuga § 529 nimetatud hoonetele, laevadele, ruumidele või kohtadele, siis karistatakse süüdlast: sunnitööga mitte üle kaheksa aasta.

Käesoleva paragrahvi kolmandas lõikes nimetatud juhtudel langeb süüdlane samas lõikes määratud karistuse alla, kuigi rikutud asjad olid tema omandus.

Katse on karistatav. "

KrS § 529 lausub : "Süüdlast selles, et ta rikkus süütamise, plahvatuse või uputusega:

1/riigi või omavalitsuse asutuse ruumi, avalikku raamatukogu või muuseumi või muud riiklikku, omavalitsuslikku või ühiskondlikku teaduse- või kunstiesemete hoiukohta;

2/ elutsetavat hoonet või laeva , kae- vandust või seesugust elutsematut hoonet, lae- teadvalt va, ruumi või muud kohta, kus tol ajal inime- ne viibis, kelle elu sattus hädaohtu, karistatakse: sunnitööga mitte üle viieteist- kümne aasta.

Kui see rikkumine saadeti korda mitme isiku kokkuleppel ja seejuures korraga mitmes kohas linnas, alevis või külas, siis karista- takse süüdlast tähtajata sunnitööga.

Võrreldes vastavaid paragrahve StGB-es näeme, et KrS § 529 langeb üldjoontes ühte StGB § 306 ja § 307 esimese punktiga. Mis puu- tub aga StGB § 307 punktidesse 2 ja 3, siis KrS neid ei sisalda. Oma poolt puudub StGB-es

KrS § 529 lõige 2-le vastav süütamise viis.

StGB § 307 lausub: " Süütamist karistatakse sunnitööga mitte alla kümne aasta või eluaegse sunnitööga, kui

1/ tulekahju põhjustas inimese surma seeläbi, et see teo kordasaatmise ajal viibis ühes süüdatud ruumidest,

2/ süütamine on toime pandud sihiga /motiveeritud/, et tema soodustusel /s.o. mõne uue tegevusega, mitte aga süütamise endaga/ korda saata mõrva või röövimist või esile kutsuda rahutusi /Aufruhr/, või

3/ kui süütaja tule kustutamise takistamiseks või raskendamiseks kõrvaldab või teeb kõlbmatuks tulekustutusabinõud.

Punkt 3. kuulub ainult kustutusabinõude rikkumise või kõrvaldamise kaudu kustutamise takistamine, mitte aga muud takistused tule kustutamiseks, nagu näiteks vee tõkestamine, tuletõrjujate purjujootmine jne.^{1/}

1/J.v.Olshausen's Kommentar zum Strafgesetzbuch, lk. 1747.

Tekib küsimus, milles seisneb siis vööra vara rikkumine KrS § 528 lõige 1. kohaselt ja mida tuleb mõista vööra vara all?

KrS § 514 seletusest nähtub, et vööra vara all tuleb mõista asja /res corporalis/, millel on varaline väärtus, olgu see kinnis- või vallasvara, välja arvatud dokumendid. Viimaste rikkumist käsitleb KrS § 519. Väärtust tuleb mõista kas ainese väärtusena või ümber-
töötamise väärtusena. Vööras vara - tähendab asja, mis ei kuulu süüdlasele omandiõigusel ega ka asi, mis kellelegi ei kuulu /res nullius/.^{1/} Res nulliuse hulka kuulub näiteks asi, mis on olnud vööras omandiõiguses, kuid ära heidetud - res derelictae. Res derelictae juures peab aga silmas pidama, et see eeldab endise omaniku animus derelictuendit, s.t. tahet asja hüljata; seepärast ei kuulu res derelictae hulka asjad, mis kaotatud, sest

---

1/ K. Saarmann, K. Matto, Kriminaalseadustik, kommenteeritud väljaanne, lk. 260

kaotajal puudub animus derelictuendi.^{1/}

Asja rikkumine seisneb asja mõjustamises sääraselt, et selle läbi oluliselt vähe-
neb või hävib asja kasutamise võimalus asja-
omaseks otstarbeks. Rikkumine ei pruugi iga
kord olla väliselt nähtav.^{2/}

Süüteo subjekt.

Tegijaks KrS § 528 järele võib olla iga
isik peale omaniku. Erandina sama paragrahvi
3.lõike juures võib olla tegijaks ka omanik
ise, kes süüdanud oma vara, millest tulekah-
ju hädaoht võis levida teadvalt § 529 nimeta-
tud hoonetele, laevadele, ruumidele või koh-
tadele.

Süüteo objekt.

Süüteo objektiks on võõras vara, nagu
see otseselt loendatud 1,2 ja 3 lõikes. Mis
puutub lõige 1. kuuluvatesse varadesse, siis
kuuluvad siia kõik teised asjad, mis pole

1/ D. Grimm, Lektsii po dogme rimskago prava

2/ Saarmann, Matto, ^{op.cit.} lk. 260

loendatud lõikes 2 ja § 529-s. § 528 4. lõike järel kuulub siia ka §529 asjaoludel ka om a vara.

Teokoostis.

Tegu seisneb asja rikkumises erilise te-
guviisi abil - süütamise teel. Süütamine on
asja põlemise väljakutsumine tule abil. Siin-
juures tuleb aga tähendada, et termin põlemi-
ne ei pruugi esineda just alati leegitsemise
näol, piisab ka hõõgumisest - edasisöestumi-
sest /Weiterkohlen/.^{1/}

Fr. v. Liszt määritleb süütamist kui as-
ja täielist või osalist rikkumist põletamise,
s.o. tule loodusjõust väljakutsutud kuumuse
läbi. Tegu on lõpetatud mitte süütematerjali
läitmisega, vaid kui tuli on hakanud lõõmama,
s.t. kui tuli on üle kandunud objektile nii-
võrd, et on võimalik objekti iseseisev edasi-
põlemine ka siis, kui süütematerjal eemaldatak-
se.

1/ Fr. v. Liszt, ^{onweit.} lk. 520

§ 528 lõige 3 järele seisneb tegu tulekahju levimise hädaohu tekitamises, mis tingitud süütematerjali iseloomust, nagu näiteks eriline põletusaine, mis võib soodustada tule levimist, süütematerjali või süüdatud asja asetusest ja asupaigast, kui näiteks süüdatud asi on § 529 tähendatud asjade läheduses, või jälle teo kordasaatmise tingimustest vaatamata sellele, kas need eritingimused olid loodud süütaja enese poolt või olid nad loodusjõulised, nagu süütamise ajal puhuv kõva tuul jm. Tulekahju hädaohuga on meil tegemist siis, kui tuli on muutunud loodusjõuliseks, raskesti pidurdatavaks.^{1/}

Süü.

Süü võib seisneda nii tahtlikus kui ka ettevaatamatus süütamises.

Süütamine KrS § 528 järele kuulub kindlasti tahtlikkude süütegude hulka. Tahtluse-

---

1/ Saarmann, Matto, ^{op. cit.} lk. 269

le on KrS järgi oluline, et tegija süütegu ette näeks, et tal oleks kujutlus sellest, et ta sooritab süüteo ja ei eeldaks seda süütegu ära hoida. Tahtlus esineb siis, kui tegija käitub vaatamata sellele, et ta jaatab süüteo võimalust.

Tahtlust eristab KrS otseseks ja kaudseks tahtluseks / dolus directus ja dolus indirectus /. KrS § 48 lõige 1. kohaselt on tahtlus antud mitte ainult siis, kui süüdlane soovis süüteo kordasaatmist, vaid ka siis, kui süüdlane teadvalt sündida laskis tagajärje, millest oli tingitud selle teo kuritegelikkus.

Otsene tahtlus on antud, kui tegija soovis süüteo toimumist. Kaudse tahtluse korral puudub tegijal kujuteldava süüteo toimumise soov, tegija suhtub sellesse kas ükskõikselt või koguni eitavalt. Otsese tahtluse korral seevastu tegija suhtumus süüteosse on positiivne.

Otsese tahtluse juures ei ole oluline, kas tegija kujutles süütegu kindlasti toimuva või võimaliku faktina, kaudse tahtluse juures tuleb aga eristada kahte juhtu: süütegu esineb tegija kujutluses kas kindlasti toimuva või võimaliku faktina. Suhtumus süüteoosse on aga kaudse tahtluse puhul kas ükskõikne või koguni negatiivne. Näiteks isik soovib teist surmata ja süütab maja, milles viimane elutseb. Maja põletamine on süüdlasele ükskõikne, võibolla ebasoovitavgi nähtus, kuid eesmärgi /surma põhjustamise/ taotlemisel paratamatu /kujuteldud kindlasti toimuvana/. Hoone põlemise suhtes on antud kaudne tahtlus.

Teisel juhul keegi süütab kadedusest teise maja. Sealjuures on ette näha võimalus, et teine isik hoones surma leiab. Hoone põletamise suhtes on siin otsene tahtlus, teise surmamine kaudne tahtlus.

Tahtlust on mõeldud KrS ikka tervikuna,

s.t. KrS ei sea sellest, kas esineb otsene või kaudne tahtlus, sõltuvusse karistuse raskust, kuid kohtul jääb võimalus arvesse võtta karistuse kohandamisel, kas on tegemist otsese või kaudse tahtlusega.^{1/}

KrS § 529, mis vastab StGB § 306 ja 307 p. 1-le, erineb KrS § 528 toodud analüüsist peamiselt seega, et subjektiks võib olla iga isik, s.t. ka omanik.

KrS § 529 lõige 2-ne näeb ette süütamise mitme isiku poolt, mille all tuleb mõista, et neid isikuid peab olema vähemalt kolm. Teo suhtes sama paragrahvi lõige 2-ne lausub: "... korruga mitmes kohas ..." tähendab seda, et kohti peab olema vähemalt kaks ja süütamine ise toimuma umbes samaaegselt.^{2/}

Ettevaatamatu süütamine.

Ettevaatamatu süütamine leiab käsitlust

1/Kriminaalõiguse üldosa. Autoris. konspekt prof. H. Kadari 1938/39.a. loengute j. lk. lk. 172-173

2/ Saarmann, ^{op.cit.} ~~id.~~, lk. 269

KrS § 534 ja StGB § 309.

KrS § 534 lausub: " Süüdlast § 528 teises lõikes ja § 529 nimetatud asja ettevaatamatus rikkumises süütamisega, plahvatusega või uputusega karistatakse arestiga mitte üle kuue kuu või rahatrahviga mitte üle viiesaja krooni.

Mis puutub ettevaatamatu süütamise subjekti, objekti ja tegu, siis on rakendatud §§ 528 ja 529 kohta märgitud tingimused. Süü võib seisneda nii teadlikus /luxuria/ kui mitteteadlikus /negligentia/ ettevaatamatuses.

Järgnevalt vaatleme ettevaatamatu süüteo mõistet, mis on antud KrS § 48 lõige 2 ja kõlab: " Süütegu loetakse ettevaatamatuks mitte ainult siis, kui süüdlane seda ette ei näinud, ehk küll seda võis ja pidi ette nägema, vaid ka siis, kui ta küll ette nägi tagajärge, millest tingitud selle teo kuritegelikkus, kuid kerge-meelselt eeldas hoida ära seda tagajärge."

Seega ettevaatamatus oma üldisemal kujul

on süüteole olulise ettenähtava teo tagajärje mitte-ettenägemine või kergemeelne eeldus seda ära hoida. KrS eristab kaks tüüpi ettevaatamatust - s.o. teadlik ettevaatamatus /luxuria/ ja mitteteadlik ettevaatamatus/ negligentia/.

Teadliku ettevaatamatusega on meil tegemist siis, kui tegija nägi ette süütegu, ja ka selle tagajärge võimalikuks pidas, kuid eeldas seda ära hoida, seega tegija kujutluses pidi leiduma rohkem eeldusi tagajärje mittesaabumiseks kui saabumiseks. Siinjuures pole oluline kas tagajärje mittesaabumine näis tegijale tingitud olevat tema omadustest ja tahteteonduse suunast või välisjõududest. Teadlikule ettevaatamatusele on oluline, et tegijal on kujutlus süüteost, seejuures kui võimalikust, mitte kui kindlasti toimuvast faktist, sest tegija peab ju eeldama, et ta selle ära hoiab, et tal õnnestub süütegu vältida, mis poleks mõeldav siis, kui süütegu esineks tegija kujutluses kindlasti, paratamatult toimuva faktina. Tegija suhtub

võimalikuna kujuteldud süüteo eitavalt, s.t. hindab seda negatiivselt, ei soovi selle toimumist, sest soovitud süütegu ei tahaks ta ära hoida. Tegija eeldab süütegu ära hoida, ta on arvamusel, et tal õnnestub käituda viisil, mis antud tingimuses ei vii süüteo, eriti tagajärje teostumisele. Ta jõuab seega süüteo võimaluse eitamisele ja käitub just seetõttu, et veendub süüteo välditavuses. Lõpuks süüteo välditavuse eeldamine peab põhinema kergemeelsusel. Tegija peab kergemeelselt olema arvamisel, veendumusele jõudnud, et süütegu ei toimu, et ta on välditav. Kergemeelsusest, st. oma võimete alusest ülehindamisest või olukorra pealiskaudselt, mitteküllaldasest arvestamisest.^{1/}

Piiriks kaudse tahtluse /dolus eventualis/ ja teadliku ettevaatamatuse /luxuria/ vahel on tagajärje saabumise tõenäolisus.

Mitteteadlik ettevaatamatus on antud kui

1/ Kriminaalõiguse üldosa, autoris. k. lk.171-172

kui süüteo tegija tahteteondust tahtis, kuid sellest tekkivat tagajärge ette ei näinud, ehkki ta seda võis ja pidi ette nägema. Sõna "võis" on määritletav tegija subjektiivsete omaduste ja võimete kohaselt, kuna " pidi" on normatiivne hinnang, mille aluseks tuleb võtta harilikult, keskmise arenemise ja intellektiga inimese kujutlusvõimeid antud olukorras, Hinnangul peab esmajoones lähtuma seaduse nõudest "pidi" ja kui "võis" ei asu madalamal tasemel kui "pidi" on tegemist ettevaatamatusega.

StGB § 309 lausub: " Ettevaatamatu süütamine /Branderregung/ on karistatav vaid siis, kui see §§ 306 ja 308 tähendatud viisil toime pandud."

Siit näeme, et ettevaatamatu süütamise küsimuses KrS ja StGB asuvad ligikaudu samal seisukohal.

Süütamise katse.

Süütamise katset käsitleb KrS § 528, samuti on see kohaldatav ka § 529 kohta. Katse

üldkontseptsiooni annab KrS § 49, mis lausub järgmist: "Tegu, millega algab süüteo täidesaamine, kui süüdlane soovis selle kordasaatmist, see aga jäi teostamata tema tahtest rippumatu asjaolu pärast, loetakse süüteo katseks. ....

... Katse süütegu korda saata selleks lausa kõlbmatute abinõudega, mis valitud äärmise harimatuse või ebausu tõttu ei ole karistatav."

Pole senini õnnestunud tõmmata kindlat piiri süütamise katse ja täidesaadetud süüteo vahel. Eelpool nägime, et süütamine on teostunud momendist, kus tuli on alustanud objekti rikkumist ja võib iseseisvalt viimase substanti läbi edasi põleda. Siit järgneb, et katsega on meil tegemist, kui ainult süütematerjal põleb, ilma et tuli oleks veel üle kandunud süütamise objektile. Millise tegija teoga aga algab karistatav süütamise katse, on vaevalt mingi üldreeglina määratletav; sest süütamise teostamise viisid ja vahendid on väga mitmekesised ja laialdased. Igatahes tuleb tegu ko-

helda karistatava katsena, mis vahenditult on suunatud leegi esile kutsumisele kas süütamise objektis eneses või süütamiseks kokkukuhjatud materjalis. Näiteks tuleb pidada katseks kui lühihühenduse teel tulekahju tekitamiseks elektri juhtmete rikkumisega tegutsetakse.^{1/}

Süütamise katseks tuleb pidada iga tegu, mis on suunatud asja rikkumisele tule kaudu. Piiriks täidesaadetud süütamise ja selle katse vahel on tule loodusjõuline lõõmama hakkamine süüdatud asja küljes, mis võimaldab asja edasipõlemist ja mille tõttu katse muutub täidesaadetud süüteoks. Seega loodusjõuline tule lõõmama hakkamine on ka katse lõppmomentiks. Katse alguseks on KrS järele täidesaatmisteo, s.o. teokoosseisu tunnusmärkide, teostamisele asumine, konkreetsel juhul asja põlemise väljakutumisele asumine tule abil. Seega näeme, et KrS asub siin objektiivse katseteooria seisukohal. Süütamise katse on mõeldav vaid tegemusdeliktina. Katse on karistatav vaid juhtumitel, kus

---

1/ P. Giese, ^{op.cit.} ~~la.~~ lk.78-79

süüteo tagajärg ei saabunud või katse lõpuleviimine katkes süüdlasest olenemata põhjustel. Põhjusena võib esineda kas loodusejõud või teised inimesed.

Katse on karistamatu kui süüdlane ilma välismõjuta katkestas katseteo või kõrvaldas saabuva tagajärje. Katsest loobumise motiiv pole tähtis, kui see polnud mingite välistegurite tõttu süüdlasele pealesurutud. Katse kõlbmata abinõudega on üldreeglist karistatav. Karistamatuks jääb ta vaid siis, kui abinõud olid valitud äärmise harimatuse või ebausu tõttu.

Katse kohana tuleb arvestada mitte loodetud tagajärje arvatava saabumise kohta, vaid tahteteonduse teostamise kohta.

Samale seisukohale kui meie KrS, asub ka Olshauseni kommentaar StGB kohta; ta märgib katse alguse kohta : " Katse alguseks on läitmiseks määratud süütematerjali süttimine või ruumis leiduva liikuva, mitte ehitusse

kuuluva eseme süttimine süüdlase süütamisel, sest sellega on teo tegija teinud kõik, mida ta olukorra kohaselt arvas vajaliku olevat teo lõpuleviimiseks.^{1/}

Süütamise ettevalmistus.

Süütamise ettevalmistust käsitleb KrS § 530 lõige 1 p. 3, s.o. ainult KrS § 529 suhtes.

Ettevalmistuse all KrS § 50 lõige 1 kohaselt tuleb mõista mitte igat katsele eelnevat toimingut, mis on ette võetud kavatsetud süüteo tahtluse teostamiseks, vaid KrS § 50 kohaselt ainult sellist toimingut, mis seisneb tahtliku süüteo kordasaatmiseks abinõu hankimises või kõlblikuks tegemises, tuleb pidada karistatavaks ettevalmistuseks. Abinõu peab olema mingi kehaline asi, seepärast ei arvata ettevalmistamiseks sääraseid toiminguid nagu kaastegijate või kaasaaitajate otsimist, nendega läbirääki-

---

1/ J. v. Olshausen, ^{op.cit.} lk.1744

mist, sõitu süüteo kohale jne. Abinõu peab kõlbulik olema, olgugi vaid süüdlase arvates, süütamise vahenditaks teostamiseks. Mis puutub süüesse, siis on nõutav dolus directus. Viis, mil teel seda abinõu muretsetakse võib olla seaduspärane, nagu näiteks ost, või ka seadusvastane - vargus; viimasel juhul on võimalik ideaalkonkurents. Abinõu kõlbulikuks tegemise all tuleb mõista selle kordaseadmist, ümber-tegemist jne.^{1/}

Ettevalmistuse katse pole mõeldav ja seega karistamatu.

StGB süütamise ettevalmistust eriti ei käsitle.

Karistatavust kõrvaldavad asjaolud
süütamise korral.

Karistatavust kõrvaldavad asjaolud süütamise korral on käsitletud KrS §535 ja StGB § 310.

1/ Saarmann, Matto, ^{op.cit.} ~~id.~~ lk. 41-42

KrS § 535 lausub: " Paragrahvides 531-534 ettenähtud ettevaatamatuid tegusid ei loeta süütegudeks, kui süüdlase teo läbi tekita- tud, neis paragrahvides tähendatud, hädaoht kõrvaldatakse ta enese poolt või ta ülesandmi- se põhjal, või kui tule, plahvatuse või uputu- se mõju lõpetati juba algul."

Siit nähtub, et karistatavust kõrvalda- vad ainult alljärgnevad kolm juhtu:

- 1/ hädaohu kõrvaldamine tegija enese poolt,
- 2/ hädaohu kõrvaldamine tegija ülesan- del teiste isikute poolt,
- 3/ tule, plahvatuse või uputuse lõpeta- mine juba algul.

Siinjuures peab aga silmas pidama, et eel- toodud juhtumid ei kõrvalda süüdlase karista- mist juba täidesaadetud tegude eest, mille ta- gajärjeks võis ja pidi olema hädaoht, seega ta- valiselt hariliku rikkumise eest, mis ette näh- tud KrS § 514, kui rikutud vara polnud tema

omandus.

StGB § 310 sisu on aga KrS § 535 omast laiem, sest StGB § 310 ei piirdu mitte üksi ettevaatamatu süütamise juhtudega, kui teatud tingimustel karistatavust kõrvaldavatega, vaid hõlmab samuti ka tahtliku süütamise juhud.^{1/}

Kokkuvõte.

Olles käsitletud süütamist kui süütegu KrS süsteemis käsikäes StGB-ga jõuame alljärgnevatele tulemustele.

Kui KrS süütamist käsitlevad paragrahvid / §§ 528, 529, 530, 534, 535 / ühes süütamisega käsitlevad ühtlasi ka võõra vara rikkumist plahvatuse ja uputuse läbi, siis StGB on lahutanud võõra vara rikkumise süütamisega / StGB §§ 306, 307, 308, 309, 310 / võõra vara rikkumisest plahvatusega või uputusega ja asetanud need eri paragrahvidesse.

1/. J.v. Olshausen, ^{op.cit.} ~~11.~~, lk. 1755 jj.

KrS ei tunne normi, mida sisaldab StGB § 307 p. 2 ja 3, s.o. kui süütamine on korda saadetud sihiga tema soodustusel mõrva või röövi korda saata või rahutusi / Aufruhr / tekitada, või kui süütaja kustutamise takistamiseks kõrvaldab tulekaitse vahendid.

Teisest küljest puudub omakorda StGB-s KrS § 529 lõige 3 analoogiline norm, mis räägib süütamisest mitme isiku kokkuleppel ja mitmes kohas korraga.

Mis puutub süütamise ettevalmistamist KrS § 530 lõige 1 p. 3 kohaselt, siis StGB seda eri normina üldse ei tunne.

Lõpuks karistatavust kõrvaldavat tingimust sisaldav norm KrS / KrS § 535 / on kehtiv vaid ettevaatamatu süütamise korral, kuna vastav norm StGB-s / StGB § 310 / hõlmab ses suhtes nii ettevaatamatu kui ka tahtliku süütamise juhud.

Nii näeme, et KrS ja StGB vahel esinevad

teatud erinevused, ent need erinevused pole oma sisult küllalt ulatuslikud, et oleks väär väita, et meie KrS ja Saksa StGB asuvad süütemise küsimuses peaaegu ühel ja samal seisukohal nii süsteemilt kui ka sisult.

=====
=====
=====
=====

Käsitatud kirjandus.

- 1/ Saarmann, K. ja Matto, K. - Kriminaalseadustik, kommenteeritud väljaanne. Tallinn 1937.
- 2/ Liszt, Fr. - Lehrbuch des Deutschen Strafrechts. 23. Auflage. Berlin und Leipzig 1921.
- 3/ Olshausen, J.v. - Kommentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich. 11. Auflage. II Band. Berlin 1927.
- 4/ Foinitzki, I.I. - Kurs ugolovnago prava. Petrograd 1916.
- 5/ Giese, P. - Das Wesen der Brandstiftung in geschichtlicher Entwicklung. Altona 1911.
- 6/ Weiss, M. - Die gemeingefährlichen Delikte des Reichsstrafgesetzbuchs. Rostock 1902.
- 7/ Grimm, D.D. - Lektsii po dogme rimskago prava. Riga, 1924.

Sisuloend.

1. Ajalooline ülevaade	lk. 1
2. Süütamine süüteona	" 5
3. Süüteo subjekt	" 17
4. Süüteo objekt	" 17
5. Teokõostis	" 18
6. Süü	" 19
7. Ettevaatamatu süütamine	" 22
8. Süütamise katse	" 26
9. Süütamise ettevalmistus	" 30
10. Karistatavust kõrvaldavad asjaolud süütamise korral	" 31
11. Kokkuvõte	" 33
12. Käsitatud kirjandus	" 35
13. Sisuloend	" 36

=====

f